

JENNY ERPENBECK

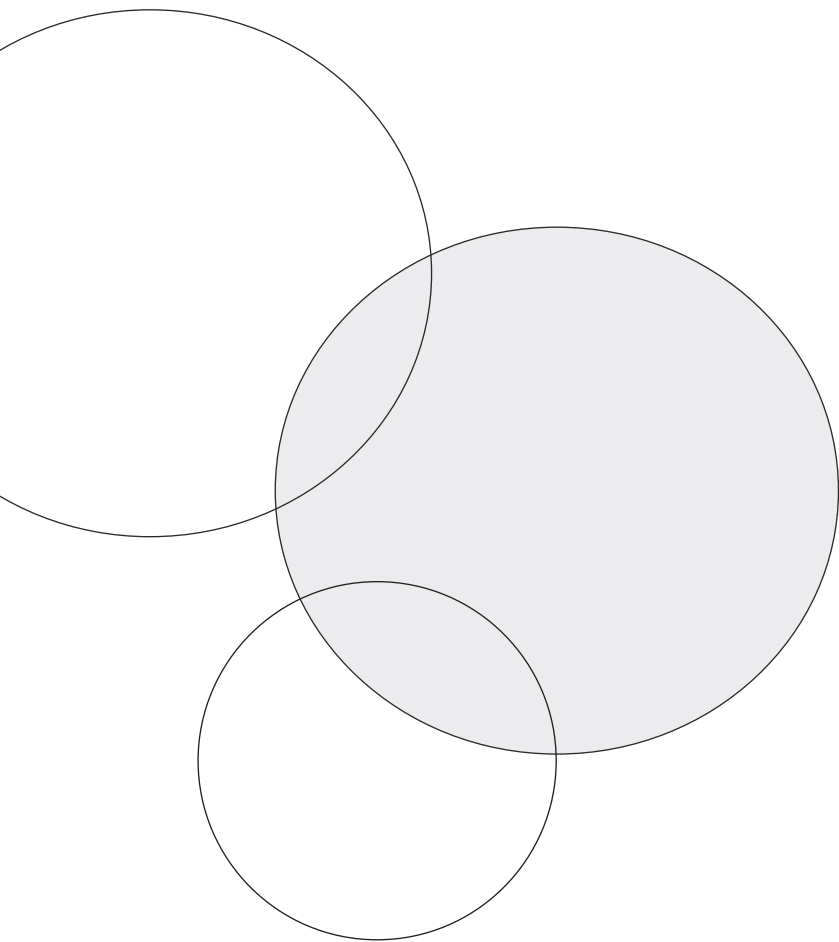
**VŠETKÝM DŇOM
KONIEC**

Preklad
Eva Pajkovičová

INAQUE

VŠETKÝM DŇOM KONIEC

**JENNY
ERPENBECK**

**Všetkým
dňom koniec**

*z nemčiny preložila
Eva Palkovičová*

**INAQUE
2016**

The translation of this work was supported by a grant from the Goethe-Institut which is funded by the German Ministry of Foreign Affairs.

Preklad tejto knihy podporil Goethe Institut financovaný nemeckým Ministerstvom zahraničných vecí.

Vydanie tejto knihy podporila spoločnosť

Aller Tage Abend by Jenny Erpenbeck

© 2012 by Albrecht Knaus Verlag
a division of Verlagsgruppe Random House GmbH, München,
Germany

Translation © Eva Palkovičová 2016

Obálka © Michal Huštaty

Slovak edition © Inaque 2016

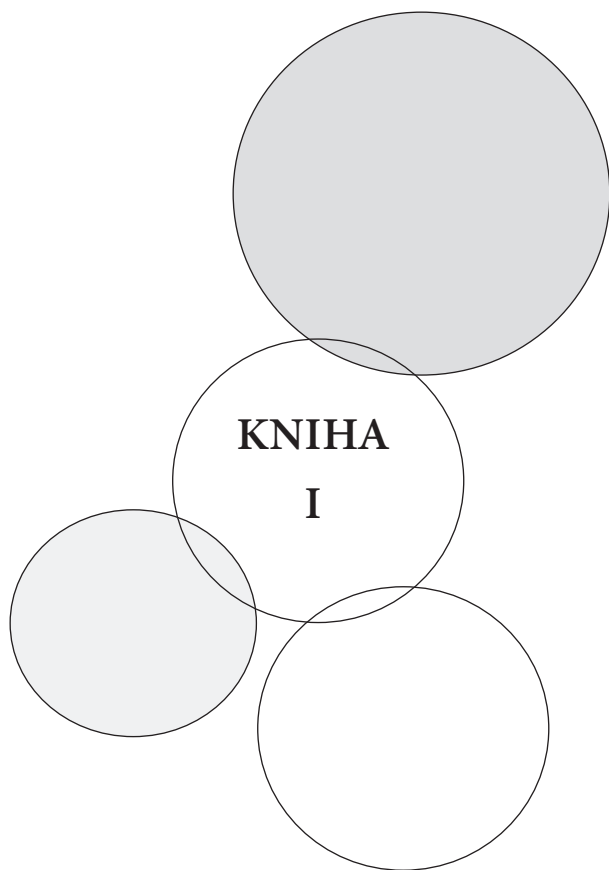
ISBN 978-80-89737-43-7

ISBN EBOOK 978-80-89737-44-4

Pre Wolfganga

Ešte minulé leto sme odtiaľto išli do
Marienbadu. A teraz, kam ideme teraz?

W. G. Sebald – *Austerlitz*

Pán dal, Pán vzal, povedala jej stará mama stojac na okraji jamy. Ale nebola to pravda, lebo Pán vzal omnoho viac, ako tu pred nimi ležalo – pod zem pôjde aj to, čo by sa z toho dieťaťa mohlo stať. Tri hrste hlíny a pod zemou leží malé dievčatko, ktoré beží z domu s aktovkou na chrbte, aktovka sa hojdá sem a tam a dievčatko sa čoraz väčšmi vzdďľuje; tri hrste hlíny a leží tu aj desaťročná dievčinka, ktorá hráva bledými prstami na klavíri; tri hrste zasypú dospievajúce dievča, za ktorým sa muži obzerajú, lebo červené vlasy mu svietia medďou; trikrát hďďžu hlinu na dospelú ženu, ktorá by jej, keď jej pohyby začnú byť pomalšie, vzala prácu z rúk so slovami: ach, mama, aj tú už pomaly udusila hlina padajúca jej do úst. Pod tromi hrstami hlíny leží v hrobe stará žena, žena, ktorej pohyby tiež začali byť pomalšie, ktorej by raz iná mladá žena alebo syn povedali: ach, mama, aj tá teraz čaká, kým ju zahďďžu hlinou, až bude jama celkom plná, a trochu plnšia než plná, lebo telo vyďďje nad jamou kopček, hoci leží oveľa hľďšie, tam, kde ho už nevidno. Nad dojčďťom, ktoré náhle zomrelo, sa kopček takmer nevyďďva. Ale vlastne by mal byť ten kopček obrovský ako Alpy. Na toto myslí, a pritom Alpy na vlastné oči ešte nevidela.

Sedí na tom istom šamlíku, na ktorom vďďdy sedávala, keď jej stará mama rozprávala rozprávky. Do vlastnej domácnosti si od starej mamy želala jedine tento šamlík. Sedí v chodbe na šamlíku, opiera sa o stenu, oči má zavreté a jedla ani pitia, ktoré pred ňu postavila priateľka, sa nedotýka. Teraz tu bude takto sedieť sedem dní. Muž sa ju pokúsil postaviť na nohy, ale proti jej vďďli sa mu to nepodarilo. Keď sa za ním zavreli dvere, potešila sa. Ešte minulý piatok hladkala prastarú mama spiacu maličkú po hlavičke a nazývala ju svojou *mejdele*. Jej narodením sa stará mama premenila na prastarú mamu a mama na starú mamu, ale teraz všetky tie premeny opďďť zmizli. Mama, ktorú mohli v tom čase nazývať ešte starou mamou, jej predvčerom priniesla vlnenú prikrývku, aby si ju prehodila, keď pôjde s dojčďťom počas chladných dní na prechádzku do parku. V tú noc ju muž okríkol, že má čosi spraviť. Ale ona nevedela, čo treba robiť. Potom čo skríkol a po tých niekoľkých minútach tejto

noci, keď nevedela, čo robiť, po tej jednej chvíli, keď to nevedel ani muž, s ňou už neprehovoril. Utekala so svojím nešťastím k mame, ktorá už ale nebola starou mamou, mama jej povedala, že sa má vrátiť domov a počkať, že niekoho pošle. Muž chodil hore-dolu po obývacej izbe a ona sa už neodvážila dieťaťa ani dotknúť. Vyniesla z domu všetky vedrá s vodou a vyliala ich, zrkadlo v chodbe zastrela plachtou, okná v izbe, kde ležalo dieťa, otvorila v ústrety noci a potom sa posadila vedľa kolísky. Týmito hmatmi si pripomenula tú časť života, ktorá je osídlená ľuďmi. Ale to, čo sa udialo v tomto byte pred necelou hodinou, sa ľudskou rukou nahmatať nedalo.

Tak to bolo aj pri pôrode pred takmer ôsmimi mesiacmi. Po jednej noci, jednom dni a znovu jednej noci, počas ktorých dieťa neprišlo, sa jej chcelo zomrieť. Počas týchto hodín sa veľmi vzdialila od života: od muža, ktorý čakal vonku, od mamy, ktorá sedela na stoličke v rohu izby, od pôrodnej baby, ktorá prekladala misy s vodou a uteráky, a nakoniec aj od tohto dieťaťa, ktoré malo byť údajne v jej tele, ale zakliesnilo sa v temnote. Ráno po pôrode z postele videla, ako všetci robia, čo treba: mama, teraz premenená na starú mamu, prijímala priateľku, ktorá prišla zablahoželať, prastará mama premenená zo starej mamy priniesla k postielke lístoček s dvadsiatym prvým žalmom a čerstvo upečený koláč a muž si išiel do pohostinstva pripíť na zdravie dieťaťa. Ona držala v náručí dieťa oblečené vo veciach, ktoré ona, jej mama a stará mama vyšívali v posledných mesiacoch pred jeho narodením.

Aj na to, čo sa dialo teraz, existovali pravidlá. Za východu slnka sa zjavili ľudia, vzali dieťa z kolísky, zavinuli ho do plachty a položili na veľké máry. Uzlíček bol taký ľahký a malý, že ho museli cestou dole schodmi pridržiavať, ináč by sa skotúľal. *Zaj mojchl un fal mir majne trep nit arunter.* Buď taká dobrá, nespadni mi z tých schodov. Vedela, že dieťa pôjde pod zem ešte v ten deň.

Teraz sedí na malom drevenom šamlíku, ktorý dostala od starej mamy k svadbe, sedí so zavretými očami, tak ako videla sedieť iných v čase smútku. Niekedy sama nosievala smútiacim jedlo, teraz priateľka postavila misku s jedlom k jej nohám. Tak ako včera v noci vyliala všetku vodu, čo bola v dome, pretože si v nej

vraj anjel smrti umyl meč, zastrela zrkadlo a otvorila okno, lebo tak to videla u iných, ale aj preto, aby sa duša dieťaťa nevrátila, ale mohla navždy odletieť, tak tu bude teraz sedem dní sedieť, lebo tak videla sedieť iných, ale aj preto, lebo by ináč vôbec nevedela, kam sa podieť, keď nechce vstúpiť na to neľudské miesto, akým sa minulú noc stala detská izba. Ľudské zvyky sú zabudované do neľudskosti ako lávky, pomyslí si, hmatateľné výtvary, po ktorých sa môže stroskotanec znovu vytiahnuť nahor, ak vôbec. Bolo by pekné, myslí si, keby svetu vládla náhoda a nie Boh.

Možnože prikrývka bola príliš hrubá a to bolo príčinou. Že dieťa spalo na chrbte. Že sa azda zadusilo. Že bolo choré a nikto to nevedel. Že plač nebolo cez dvere vôbec počuť. Z detskej izby sa teraz ozývajú matkine kroky a nemusí sa pozerieť, aby vedela, čo tam robí: berie z kolísky prikrývky a vankúš, zvlieka posteľnú bielizeň, z dreveného rámu odopína látku natiahnutú nad kolískou a kolísku odsúva nabok. S náručou plnou bielizne teraz vychádza z izby, prejde okolo svojej dcéry sediacej na šamlíku, tá má oči stále zavreté, a veci odnesie dole do pracovne. Že bola príliš mladá, aby vedela, čo robiť. Že s ňou o tom všetkom matka nikdy nehovorila. Že aj jej muž bol rovnako bezmocný. Že bola v podstate stále sama s dieťaťom, s bytosťou, ktorú bolo treba udržať pri živote. Že jej nikto predtým nepovedal, že život nefunguje ako strojček. Mama sa znovu vracia. V chodbe zvesí plachtu, ktorou je zastreté zrkadlo, poskladá ju a odnesie do detskej izby. Položí ju na dno kufra, ktorý priniesla výlučne na tento účel, potom vyberie zo zásuvky bielizníka detské veci a uloží ich do kufra k plachte. Tieto svetříky, šatôčky a čiapky šili, vyšívali a plietli počas posledných mesiacov pred pôrodom, ona – tehotná, jej mama a stará mama. Mama teraz zaviera prázdnu zásuvku. Na bielizníku leží hračka so striebornými zvončekmi. Keď ju odtiaľ berie, zvončeky zacinkajú. Aj včera cinkali, keď bola dcéra ešte matkou a hrala sa so svojím dieťaťom. Zvuk cinkania sa za tých dvadsaťštyri hodín, ktoré odvtedy ubehli, nezmenil. Mama teraz ukladá hračku na samý vrch kufra, potom kufor zavrie a zdvihne, vyjde z izby, nesie kufor chodbou okolo dcéry, a zanesie ho do pivnice. Ale skutočnou príčinou je možno to, že dieťa ešte nebolo pokrstené a jeho rodičia mali len takzvaný civilný sobáš. Podľa židovského zvyku ho dnes pochovali a podľa

židovského zvyku bude teraz sedem dní sedieť na šamlíku, aj keď sa s ňou muž nerozpráva. Akiste išiel do kostola a modlí sa za dušu svojho dieťaťa. Kam len môže ísť duša dieťaťa? Do očistca, do raja alebo do pekla? Alebo je to tak, ako sa vraví, a duša dieťaťa bola jednou z tých, ktorým stačí len krátky čas na to, aby tu na svete niečo dokončili z predchádzajúceho života, o ktorom nemajú ich rodičia ani potuchy, a preto sa tak rýchlo vracajú tam, odkiaľ prišli? Mama zase prichádza, vojde do detskej izby a zavrie okná. Možno na onej strane života naozaj nič nie je. V byte teraz zavládlo ticho. A to jej bolo vlastne najmilšie.

Keď sa zotmelo, prsia jej začali tvrdnúť a bolieť. Mlieko ešte mala, mlieko pre dieťa ležiace pod zemou. Najradšej by teraz na ten prebytok skapala. Kým dieťa ešte lapalo po dychu a potom zmodrelo, v myšlienkach mu obetovala všetok čas na zemi, ktorý jej zostal, chcela s Bohom svojich otcov uzavrieť obchod a svoj život vymeniť za život, ktorý z nej vzišiel. Boh, ak existuje, však dar neprijal. Ona žije. Teraz jej znovu napadá, ako jej stará mama po svadbe už nikdy nedovolila ísť s ňou a navštíviť starého otca. A až keď prišlo dieťa a ona mu ho chcela stoj čo stoj ukázať, dozvedela sa, že deň, keď sa ona, jeho vnučka, vydala za gója, smútil starý otec nad živou nevestou ako nad mŕtvou a sedem dní sedel na posteli napriek svojej slabosti. Z nebeského nadhľadu starého otca prekročila teda už aj ona hranicu života a nevlastnila nič, čo by mohla ponúknuť Bohu na výmenu. Keď prišla noc, odsunula misku s jedlom a na miesto, kde stál šamlík, si ľahla spať. Nepočula, kedy si ľahla mama. Nepočula ani, kedy sa vrátil jej muž. Niekedy v tú noc uplynulo presne dvadsaťštyri hodín, odkedy v jednom malom haličskom meste – 50,08333 stupňov severnej šírky, 25,15000 stupňov východnej dĺžky – náhle zomrelo dojča.

2

Starý muž leží v posteli v tmavej chalupe a mlčí. Leží tak už dlho, S jeden deň za druhým, vie, že ľudia hovoria, že leží na smrteľnej posteli, ale kým pre niektorých je smrteľná posteľ len malá predizba, ktorú prekonajú jedným krokom, jedným skokom, ktorým sa dostanú na druhú stranu, on leží na obrovskej smrteľnej posteli,

ktorú sa mu stále nedarí prekonať, možno preto, že je už priveľmi slabý.

Vedľa sedí jeho žena, sedí dlho, bez slova, vonku sa medzitým zase zotmelo. Pán dal, Pán vzal, povie nakoniec.

Minulú jar jeho žena často sedávala vedľa neho a pletla, a hoci mu už oči neslúžili najlepšie, videl, že veci, na ktorých pracovala, boli veľmi malé. Jedného dňa potom zo zásob, ktoré mali vystačiť na celý týždeň, upiekla koláč a odišla z domu. Ten týždeň nemali na šábes v polievke vajíčko. On sa nič nepýtal, ona nemusela nič vysvetľovať.

Dnes ráno, ešte za tmy, v polospanku počul, ako si jeho žena a dcéra šepkajú v kuchyni, po obede potom žena odišla z domu a vrátila sa až za súmraku, posadila sa vedľa neho, dlho mlčala a nakoniec povedala: Pán dal, Pán vzal.

Na vnučkinu svadbu ich nepozvali. V deň, keď si ich vnučka brala za muža gója, sa starec posadil na posteli a sedem dní sedel, aby držal smútok za touto živou nevestou tak, ako sa zvykne len za mŕtvych.

Teraz jeho žena mlčí vedľa neho, starého, na lôžko pripútaného manžela, a krúti hlavou. Len Boh vie, čo to našej *mejdele* napadlo, že svoju malú vydala za gója, hovorí starec.

3

Berie z kolísky prikrývky a vankúš, zvlieka posteľnú bielizeň, a kolísku odsúva nabok. Nešťastie sa začalo pred mnohými rokmi, keď bola jej dcéra sama ešte dojčatom. Keď zvonku začuli hluk, jej muž poslal pestúňku s dieťaťom hore do detskej izby, prikázal jej zahasprovať dvere, v žiadnom prípade neotváraj, ani keď bude niekto klopať, a dobre zavri okenice. Potom chodili na prízemí od okna k oknu a pozerali, čo sa deje: zdalo sa, že v okolitých uliciach a na námestí pred domom sa zbiehajú ľudia, niektorí utekali, niektorí kričali, ale nebolo rozumieť, čo kričia. Zavrieť spodné okenice skôr, ako dom trafili prvé kamene, však nestihli. Muž sa snažil rozoznať, kto to hádže, a spoznal Andrzeja. Andrzej, vykrikol, Andrzej! Ale Andrzej nepočul, alebo sa tváril, že nepočuje, čo bolo pravdepodobnejšie, lebo on predsa vedel, kto býva v dome, do

ktorého hádzal kamene. Potom jeden Andrzejov kameň preletel okennou tabuľou, len o vlások minul jej hlavu, vrazil do zasklenej knižnice za jej chrbtom a trafil deviaty zväzok v koži viazaného vydania Goetheho súborného diela, ktoré dostal muž od rodičov ako dar k ukončeniu školy. *Ani vánku odnikadiaľ! Ticho – smrť a cintorín, strach! Ach, keby vetrík zavial! Neozve sa šplachot vln.* Nato muž, plný hnevu, otvoril dvere, očividne chcel schmatnúť Andrzeja za golier a priviesť ho k rozumu, keď však zbadal, ako sa Andrzej aj s tromi či štyrmi ďalšími mladíkmi, z ktorých jeden drží v ruke sekeru, behom približuje k domu, dvere okamžite znovu zavrel. Rýchlo otočil kľúčom v zámke a spolu s ňou, svojou ženou, sa ich pokúšal zatĺcť doskami, ktoré boli pre takéto krajné prípady vždy po ruke hneď pri dverách. Na to však už bolo neskoro, kde sú klince, kde kladivo, pod náporom sekery sa dvere začínali štiepať. Andrzej, Andrzej! Vybehli s mužom hore schodmi, zabúchali na dvere, za ktorými sedela pestúnka s dieťaťom, ale ona neotvorila, buď nepochopila, kto ju prosí o vpustenie, alebo sa tak veľmi bála, že otvoriť jednoducho nechcela. Keď Andrzej a jeho muži vtrhli do domu, utiekli posledným, strmým schodiskom na povalu. Na prízemí rozbili votrelci aj ostatné okná, vytrhli okenné rámy zo stien, prevrhli knižnicu, rozpárali prikrývky, roztĺkli riad a zaváraniny, zásoby vyhodili na ulicu, potom ale musel jeden z nich začuť, ako sa s mužom pokúšajú zaprieť dvere, lebo teraz utekali hore schodmi, na prvom poschodí sa pritom ani nezastavili, cestou strhávali zo stien tapety a sekerou kde-tu vysekali do muriva dieru. Stáli s mužom na povale za príliš tenkými dverami, zasunuli závoru, ale nenašli nijaký kus nábytku, ktorý by bol dosť ťažký, aby s ním mohli dvere zatarasiť, teraz počuli mužské kroky na posledných, strmých schodoch. *Pane, vyslyš moju modlitbu, nakloň sluch k môjmu volaniu. Nebuď mlčanlivý k mojim slzavým nárekom; veď u teba som iba hosť, len pútnik, ako všetci moji otcovia. Odvráť odo mňa svoj prísny pohľad, aby som pookrial, skôr, než odídem a než ma viac nebude.* Nebesá, nebesá! Ak to nejde nadol, východisko musí byť hore. Holými rukami začali spod strechy zhadzovať tehly a robiť otvor. Ale dvere za ich chrbtom, ktoré prenasledovateľov na chvíľu zdržia, sú tenké, je to len zopár dosiek. Muž jej pomôže pretiahnuť sa otvorom a vyliezť na strechu. A potom chce vytiahnuť ona jeho.

A potom tenké dvere útok svorky neustoja. A potom ho ona ťahá za jednu ruku a muži pod ním za druhú. Lót nechce vydať anjelov, ktorí sú jeho hosťami. Lót stojí na prahu, ľud ho schmatne za rameno a chce ho vytiahnuť von, aby ho potrestal za ochranu, ktorú zaručil svojim hosťom, aby sa vrhli aspoň *naňho*, *jemu* uškodili, *jeho* oplúli, *jeho* trýznili a rozšliapali, ale anjeli ho znútra uchopia anjelskými rukami za druhé rameno, sú silní, ľudí vonku oslepia, Lóta vtiahnu naspäť do domu a medzi ním a ľuďmi zavrú dvere, ľudia vonku sa navzájom nevidia a nevidia ani vchod do Lótovho domu, hmatkajú pozdĺž múrov a nakoniec sa musia stiahnuť. *Bože môj, nemeškaj*. Ona nemá silu anjelov, nedarí sa jej vytiahnuť muža k sebe, držiac ho za ruku prosí Andrzeja, ktorého pozná od jeho detským liet, o zľutovanie, o zľutovanie prosí aj mužov, ktorých nepozná, medzi nimi aj muža so sekerou, ale zatiaľ čo ona drží ruku svojho manžela, muži, ktorých nepozná, a Andrzej, ktorého pozná od detstva, jej manžela visiaceho pod ňou najprv osočujú, potom bijú, zľutovanie, a nakoniec pred jej očami rozseknú. Nepúšťa ho. Najprv drží za ruku svojho muža, potom drží za ruku už len kus mäsa, potom už niet ničoho živého, čo by mohla vytiahnuť k sebe von na vzduch. Potom je židovskou vdovou, ktorá drží za ruku smrť. Potom ruku pustí, narovná sa a pozrie dolu na malé mesto a do dialky na krajinu. Je jasný deň, vidí slamené strechy a strechy pokryté šindľom, vidí ulice, námestia a studne, v dialke polia a les, na lúke sa pasú kravy, po poľnej ceste ide koč, dolu pred domom stoja ľudia, ktorí na ňu hľadia a teraz mlčia a ani sa nehnú. A potom náhle zbadá, že sneží. Teraz všetko zmrzne, pomyslí si, to je dobre, pomyslí si, sneh, sneh. Stratí vedomie a zrúti sa, kotúľa sa po šikmej streche a padne, ako si želá jej šťastena, na kopy oblečenia, obliečok a závesov, ktoré predtým muži vyhádzali na ulicu, leží tam na kope zdrapov, v krvi z malinovej marmelády, ktorú minulé leto sama zavarila, pohár od marmelády sa pri vyhadzovaní roztrieštil na kúsky, leží tam s polámanými kosťami, oči zatvorené, a nikto spomedzi mlčiaceho davu na námestí nepristúpi bližšie ani sa nejde pozrieť, či žije. Žije, ale v tejto chvíli to ešte sama nevie. Metelica dostala po jej dopade druhý dych, z porúbaných postelí nanovo vyletí rozvírené perie, jemné husie páperie sa vznáša vo

vzduchu a pomaly sadá na konáre stromov, sneh, sneh, celkom ako v zime.

S náručou plnou bielizne vychádza z detskej izby a kráča okolo dcéry sediacej na šamlíku. Vie celkom presne, prečo ju vydala za kresťana. Otec jedného dňa odišiel a už sa nevrátil, vysvetľovala dcére, keď sa naňho začala pýtať. Prečo odišiel? Kam? Vráti sa ešte niekedy?

Knižnicu nechala znovu zaskliť. Dom v gete predala, presťahovala sa do centra mesta, naďalej viedla mužov obchod a všetko, čo dokázala usporiť, odkladala dcére na veno. Ona vie už veľmi dlho to, čo sa jej dcéra naučí z jedného dňa na druhý: na sklonku dňa, v ktorom skončil život človeka, nie je ešte zďaleka všetkým dňom koniec.

4

To, čo tušil celý život, obzvlášť posledné tri roky, bolo teraz očividné – keď sa človek čo len trochu vychýli zo správneho smeru, koniec je rovnako nevyhnutný, ako keby sa rovno zrútil do tej či inej priepasti. Ako c. a k. úradník, zodpovedný za tridsaťpäť-kilometrový úsek Haličskej železnice Karola Ľudovíta, vedel, že všetko závisí od poriadku, ktorý treba zaviesť a potom udržiavať. Po celý život mu však do toho zasahoval život. V tom roku, keď sa uchádzal o miesto a nemal ešte príjem, ho hlad donútil zadlžiť sa. Po uplynutí ročnej čakacej lehoty musel preto, zaťažený dlhmi, začať v práci ako riadny úradník jedenástej, teda najnižšej, platovej triedy. Jednako však bol hlad aj znakom, že stále žije, ako aj to, že v tú prvú zimu mrzol – ale dlhy pri *tajnej kvalifikácii*, utajenom hodnotení nadriadeného, znamenali čierne body. Bolo vraj ťažko povedať, kedy postúpi z jedenástej platovej triedy do desiatej, aby mohol začať dlhy splácať; a nikto sa s ním o tom nerozprával. Nemal teda ani najmenšie vyhliadky na skok do normálneho života. Hlad a zima umocňovali hlad a zimu, ako to býva, keď raz život získa prevahu. Potom spoznal židovskú obchodníčku a jej dcéru, čo mala pleť takú bielu, že keby sa po nej prechádzal ako chrobák, mohol by dostať snežnú slepotu. Keby len bol vedel, čo je správny smer a čo nie, keď ju pýtal o ruku. Židovským venom sa dlhy nesplatia, aj keď sa ním splatia. Rozdiely nevymiznú. Spoznáte ich

podľa mlčania, ktoré sa rozhostí v pohostinstve, v úrade. A toto mlčanie má čosi spoločné s koncom vo všeobecnosti, teraz tomu rozumie, teraz pochopil, že koniec sa už dlhšie nedá prehliadať. Ako to dieťa náhle zmlklo.

Otec nepricestoval na sobáš ani na narodenie dieťaťa. Cesta bola príliš dlhá a príliš drahá. Nevidel ho už tri roky a ak všetko dobre pôjde, nebude ho musieť vidieť už nikdy. Ráno po dcérinom narodení išiel sám do pohostinstva a pripil si na novorodenca s cudzími mužmi a skôr ako pustil pálenku dolu hrdlom, jazykom ju rozvíril v ústach, aby si mohol naplno vychutnať jej chuť, a myslel pritom na to, že aj jeho malá dcéra má v ústach jazyk, že z matkiných útroby vyklzla s vlastným vnútrom, z dutín matky s vlastnými dutinami. On, úradník jedenástej triedy, splodil niečo živé a na uznanie tejto skutočnosti nebola potrebná ani *tajná kvalifikácia*.

Na kvetinovú výzdobu na počesť cisára prechádzajúceho stanicou v Brodoch treba dva centy špagátu. Dubové dosky s pätnástkovým prierezom na obnovu podvalov pod koľajnicami. Šesťsto zlatých ročne dostane úradník jedenástej platovej triedy, úradník desiatej osemsto a pri troche šťastia ešte dvesto zlatých príplatkov. Čo ale spraviť s tým, čo sa zrútať nedá? Koľko času sa rozprestiera medzi sekundou, v ktorej bolo dieťa ešte živé, a tou ďalšou, v ktorej už živé nie je? A je to vôbec čas, čo oddeľuje takú chvíľu od nasledujúcich? Alebo by sa to malo volať inak, len pre to ešte nikto nevymyslel meno? Ako sa zrúta sila, ktorá pritiahne dieťa na stranu mŕtvych?

Spomínal si ešte na okamih, keď si prvý raz predstavil, ako asi vyzerá biela štrbina medzi nohami jeho nevesty, mäsitá a pružná a keby ju prstami odchýlil, ukázal by sa maličký červený kohútí hrebienok. Neskôr, keď už bola jeho ženou, miloval zvuky, ktoré vydávali ich spotené telá, keď sa o seba treli a oddeľovali, mľaskalo to a cmukalo, ústa, jazyky, pery rozpíjali všetko, čo bolo predtým osobitne, vsali sa do seba a premenili na jedinú vlhkú jaskyňu z mäsa. Mäso, mäso, niekedy stačilo slovo, aby pocítil vzrušenie. Ale odkedy vzal včera v noci svojej žene z náručia neživé dieťa a položil ho do kolísky, vedel, aké studené na dotyk je niečo, čo zomrelo, oveľa chladnejšie, ako si kedy myslel. Nevie, ako by na to

raz mohol zabudnúť. On, úradník jedenástej triedy, splodil niečo mŕtve a na uznanie tejto skutočnosti nebola potrebná ani *tajná kvalifikácia*.

Na borovicovú podlahu pohostinstva, v ktorom sedí, dopadá slnečné svetlo. Keď sem v noci prišiel, pod stolmi ešte ležalo zopár ruských dezertérov a spalo. Kým pil prvý pohárik tvrdého a potom druhý a tretí, zobudili sa, pozbierali si batohy a s malým plešatým mužom, ktorý sa zjavil s východom slnka a s ktorým boli očividne dohovorení, odišli. Plešivec ani muži pritom veľa nerozprávali, no aj tak bolo jasné, že títo Rusi, na akých človek vo výčapoch tohto druhu často narazí, patria k tým, ktorí sa rozhodli nikdy sa nevrátiť. Po tom, čo on, úradník jedenástej triedy, v tú noc zažil, náhle pochopil, čo v skutočnosti toto prekročenie hranice znamená. Chápe, čo znamená, že možnosť vrátiť sa neexistuje. Akoby sa zo všetkého, čo vidí a čo ho stretáva, odlúpila vrstva, ktorá mu predtým bránila v pochopení, a on teraz musí to, čo pod ňou leží, chtiac-nechtiac rozpoznať a to poznanie vydržať – len keby vedel, ako na to.

Niekedy sa na dieťa pozrel a zamyslel sa, odkiaľ asi prišlo, kde bolo predtým, ako ho prijala jeho matka. Teraz by si želal, aby nebol rozdiel medzi tým, či sa to dieťa zjavilo a zostalo len nebadaný čas, alebo či sa nezjavilo vôbec. Ale nie, rozdiel v tom bol. Palcom vyleštil lesklý gombík na kabáte. Pretože sa rozdiel medzi životom a smrťou nedal zmerať, bolo úmrtie malinkého dieťaťa rovnako absolútne ako každá smrť. Ešte nikdy mu meranie, hoci bolo jeho povolaním, nepripadalo také zbytočné ako v toto ráno. Má si teraz znovu natiahnuť svoj všedný život cez hlavu, teraz, keď pochopil, že sú to len šaty?

V noci okríkol ženu, pretože síce zobrala dieťa na ruky a pokúšala sa ho upokojiť, ale nevedela, čo robiť, lebo prostriedok proti smrti nepoznala, ale kričal aj preto, lebo ani on sám prostriedok proti smrti nepoznal.

On, úradník najnižšieho stupňa, na smrť nedorástol.

A teraz?

Malý plešatý muž znovu vstúpi do pohostinstva a posadí sa za stôl neďaleko kráľovského a cisárskeho úradníka, ktorého tu videl sedieť už ráno, keď prišiel vyzdvihnúť Rusov. Úradník nedbalo prehodil svoj kabát so zlatými gombíkmi cez prázdnu stoličku, a keby nebolo kabátu, plešatý by ani nevedel, že tam sedí niekto, kto by mal byť v tento deň, o tomto čase už dávno v kancelárii. Úradník je neoholený, konce fúzov má špinavé, nemá kravatu a pred ním stojí ďalší plný pohárik tvrdého, pozerá cez okno na ulicu, kde akýsi kocúr behá v kruhu a snaží sa chytiť vlastný chvost, niekedy sa pritom pokľzne na premrznutých labkách, na chvíľu sa zatacká, znovu sa zdvihne a lov na vlastný strapatý koniec začne odznova. Plešatý si objedná marinovaného haringa, k tomu pivo a s chuťou sa pustí do jedla. Nevylučuje, že tu dnes predpoludním uzavrie ešte nejaký obchod.

5

Je to pravda, zobudila sa, je ďalší deň, ktorý zase strávi sediac na šamlíku. Matka zrejme ešte v noci alebo skoro ráno odpratala misky s jedlom, ktorých sa smútiaca žena ani nedotkla. Počuje, ako niekto hrmoce v kuchyni, čapká voda, niečo sa posúva po stole, na drevenej dlážke klopajú kroky, cinká porcelán. V detskej izbe už teraz niet čo robiť. Nestalo sa to, čoho sa včera obávala: že počas spánku zabudne, čo sa stalo, a keď sa prebudí, spomienky na ňu opäť dopadnú celou svojou váhou. Nie, aj počas spánku vedela, že jej dieťa nežije, vedela to, aj keď sa zobudila, spánok nebol ťažký o nič viac a o nič menej ako bdenie, a tak bola ušetrená od toho, aby znovu sledovala, ako sa rúca vžitá všednosť. Keď teraz vstáva a opäť si sadá na šamlík, v kuchyni utíchnu všetky zvuky, akoby chcela mama načúvať, čo robí dcéra, odkedy sa pohla. Prečo to doma teraz bolo ako na poľovačke? V salóne odbili malé stolové hodiny šesť plechových úderov, potom opäť nastalo dokonalé ticho. Muž je, zdá sa, stále preč. Keď sa včera vrátili z pohrebu a ona si sadla na šamlík, pokúsil sa ju zdvihnúť, ale keď sa mu to nepodarilo, odišiel z domu. Odvtedy ho nevidela. Bude sa jej teraz vodiť rovnako ako mame? Keď sa ako malé dievčatko snažila predstaviť si, kde by asi mohol byť otec namiesto toho, aby bol so svojou